

Društveni i osobni doživljaj samohranog očinstva

Nemanić, Dora

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:455500>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)



**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**DORA NEMANIĆ
DIPLOMSKI RAD**

**DRUŠTVENI I OSOBNI DOŽIVLJAJ
SAMOHRANOG OČINSTVA**

Zagreb, rujan 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Zagreb

DIPLOMSKI RAD

Dora Nemanić

Društveni i osobni doživljaj samohranog očinstva

MENTOR: izv. prof. dr. sc. Anka Jurčević Lozančić

SUMENTOR: dr. sc. Adrijana Višnjic Jevtić, predavačica

Zagreb, rujan 2018.

ZAHVALA

*Zahvaljujem mentorici izv. prof. dr. sc. Anki Jurčević Lozančić
i sumentorici dr. sc. Adrijani Višnjić Jevtić na strpljenju,
pomoći i vodstvu tijekom pisanja diplomskog rada.*

*Posebna zahvala obitelji, Martinu, mojim suncima
i svima koji su mi bili potpora tijekom studiranja.*

SADRŽAJ

Sažetak.....	1
Summary	2
1. UVOD.....	3
2. RODITELJSTVO	5
2.1. Vrste obitelji i oblici roditeljstva	6
2.2. Očinstvo	6
2.3. Suvremeno roditeljstvo i izazovi.....	7
3. JEDNORODITELJSKE OBITELJI.....	9
3.1. Uzroci nastanka jednoroditeljskih obitelji	9
3.2. Izazovi jednoroditeljskih obitelji	10
3.3. Utjecaj samohranog roditeljstva na roditelje.....	11
4. SAMOHRANO OČINSTVO.....	12
4.1. Odnos otac – dijete.....	12
4.2. Izazovi samohranog očinstva	13
4.3. Položaj samohranih očeva u društvu.....	14
5. PRAVNI OKVIR I PRAVA SAMOHRANIH RODITELJA.....	15
6. METODOLOGIJA	16
6.1. Ciljevi istraživanja i problemska pitanja.....	16
6.2. Hipoteze	17
6.3. Sudionici istraživanja.....	17
6.4. Instrumenti istraživanja i metode prikupljanja podataka	20
6.5. Rezultati i rasprava	22
7. PODRŠKA SAMOHRANIM OČEVIMA U HRVATSKOJ I U SVIJETU.....	41
7.1. Podrška samohranim očevima u Hrvatskoj.....	41
7.2. Podrška samohranim očevima u svijetu.....	43
8. ZAKLJUČAK	45
LITERATURA	47
PRILOZI	50

Društveni i osobni doživljaj samohranog očinstva

Sažetak

Obiteljski život poznaje različite strukture, a neke donekle odmiću od tradicionalnog shvaćanja obitelji. Danas govorimo o suvremenom roditeljstvu, novim izazovima koji su stavljeni pred roditelje, ali i potrebama djece koje je nužno zadovoljiti. Pod utjecajem društvenih promjena dolazi i do promjena u strukturi obitelji. Jedna od obitelji koja se razlikuje od tradicionalne i bez razmišljanja je svrstana u suvremenu je ona sa samohranim roditeljem. Skupina koja čini manji udio u samohranim obiteljima su samohrani očevi. Ipak, treba imati na umu da promjene u obiteljskoj strukturi ne moraju nužno rezultirati promjenama u stavovima prema obitelji, roditeljima ili načinu njihova odgoja. Samohrani roditelji, a samim time i samohrani očevi, često se susreću sa stereotipnim stavovima okoline. Potrebno je upoznati se i s problemima i potrebama samohranih očeva, ali i samohranih roditelja općenito. Prepoznati njihove slabosti, ali i prednosti kako bi društvo uvidjelo na koji način im pružiti podršku te predrasude i stereotipe svesti na minimum. Raspon izazova s kojima se samohrani očevi susreću velik je. Od nove roditeljske uloge i preuzimanje višestrukih uloga do problema s institucijama. Veliku ulogu u pružanju podrške i stvaranju sigurne okoline ima i razina prihvaćanja društva u kojemu žive.

Ovim istraživanjem nastojalo se utvrditi postoje li predrasude prema samohranim očevima te kakvi su općeniti stavovi društva prema samohranom očinstvu. Također, željelo se utvrditi utječu li dob, obrazovanje, bračni status i obitelj u kojoj su ispitanici odrasli na njihove stavove o samohranom očinstvu. Osim toga, vrijedan je i osobni doživljaj samohranih očeva kako bismo shvatili i njihov pogled na vlastito roditeljstvo, odgoj djece i njihov život u ulozi samohranog oca.

ključne riječi: samohrano roditeljstvo, samohrano očinstvo, osobni doživljaj, društveni stavovi

Social and personal understanding of single fatherhood

Summary

Family life knows different structures, and some are somehow moving away from the traditional concept of family. Nowadays, we are talking about modern parenting, new challenges that are placed in front of parents, but also the needs of children that should be satisfied. Under the influence of social change, there is also a change in the structure of the family. One of the families that is different from the traditional and without thinking is classified into the contemporary one are single parent families. A group that makes a smaller share in single-parent families are single fathers. However, it should be borne in mind that changes in the family structure do not necessarily result in changes in attitudes towards the family, parents or the way children are raised. Single parents, and therefore single fathers, often encounter stereotypical attitudes of the environment. It is also necessary to get acquainted with the problems and needs of single fathers, but also single parents in general. Identify their weaknesses, but also their advantages so that society would be able to recognize how to give them much needed support, so that prejudices and stereotypes could be reduced to a minimum. The range of challenges that single fathers meet is great. From a new parenting role and taking over multiple roles to institutional problems. A level of acceptance of the society in which they live has a great role in providing support and creating a safe environment.

The purpose of this research was to find out whether there are prejudices against single parent fathers and what are the general attitudes of the society toward single fatherhood. Also, it was important to determine whether age, education, marital status and family influenced adults in their attitudes to single fatherhood. Additionally, the personal experience of single fathers is also of a great value to understand their view of their own parenting, child raising, and their life as a single father.

keywords: single parenting, single parenthood, personal experience, social attitudes

1. UVOD

"Pred našim očima odvijaju se duboki društveni potresi, mijenja se duh vremena, mijenjaju se tehnologije rada i stilovi života. Mijenja se obitelj i odnosi u njoj." (Kregar, 1994., str.223). Društvene promjene dovode do promjena u strukturi obitelji pa i poimanju roditeljstva. Suvremeno roditeljstvo donosi brojne izazove za roditelje, djecu, ali i stručnjake na područjima pedagogije i psihologije. Iako suvremeno roditeljstvo predstavlja „ravnopravno roditeljsko partnerstvo“ (Čudina-Obradović i Obradović, 2006.) u kojemu ne postoji rodna podjela uloga, društvo se i dalje teško prilagođava rodnoj ravnopravnosti u roditeljstvu. Stereotipni stavovi osobito su vidljivi spram očeva kao ravnopravnim sudionicima u obiteljskom životu i odgoju djece. Novo shvaćanje roditeljstva temelji se na istraživanjima koja dokazuju da nuklearna obitelj nije nužna za uspješan odgoj djeteta. Smatra se dovoljnim da dijete ima uzor i podršku jedne odgovorne odrasle osobe, bez obzira na rod i krvnu vezu s kojom može uspostaviti čvrstu privrženost i topli, emotivno podržavajući odnos (Čudina-Obradović i Obradović, 2006.) Ovakvo shvaćanje roditeljstva izjednačava ulogu majke i oca. Promjene u shvaćanju majčinstva i očinstva iziskuje od očeva veću odgovornost i odmak od tradicionalnog pogleda na majčinsku, ali i očinsku ulogu. Odnos djeteta i oca razvija se neovisno o odnosu djeteta i majke što dovodi do zaključka da odnos majke, odnosno oca, i djeteta može postojati i izvan klasične strukture nuklearne obitelji. Stoga, bliski odnos djeteta i majke ili oca nastaje i izvan klasičnog braka i obitelji koja uključuje majku, oca i djecu. Ovakav zaključak o stvaranju čvrstih veza i odnosa majke ili oca sa svojom djecom, te odvajanje roditeljskih uloga otvara vrata i ohrabruje sve veći broj samohranih roditelja i jednoroditeljskih obitelji u društvu. Ipak, bez obzira na istraživanja stručnjaka i teorije prema kojima samohrani roditelji mogu osigurati zdrav razvoj i odgoj vlastite djece, predrasude spram te skupine i dalje postoje. Društveni stavovi o samohranim roditeljima uvelike utječu na njihovu otvorenost prema društvu. Iako su samohrano roditeljstvo i jednoroditeljske obitelji sve prihvaćenije i dalje postoji određena stigma prema manjini, a naročito prema samohranim očevima. U Hrvatskom društvu postoje skupine koje pružaju punu podršku samohranim roditeljima i jednoroditeljskim obiteljima, ali i oni koji nuklearnu obitelj smatraju jedinom kvalitetnom sredinom za zdrav razvoj i odgoj djeteta. Takvu situaciju

najbolje objašnjava teorija Fione Williams (2004.). Sociologinja opisuje dvije teze: demoralizacijska teza pesimista i demokratizacijska teza optimista. Pesimisti na promjene u obiteljskom životu gledaju kao na ishodište moralnog pada, gubitak obiteljskih vrijednosti, manjkavo roditeljstvo i sebični individualizam. S druge strane, optimisti zagovaraju spomenuti individualizam kojim se nastoje osloboditi tradicionalnih konvencija i ograničenja te oblikovati svoj život samostalno. Treba imati na umu da promjene u obiteljskoj strukturi ne moraju nužno rezultirati promjenama u stavovima prema obitelji, roditeljima ili načinu njihova odgoja. Statistički podaci ukazuju na povećanje broja samohranih roditelja. Prema popisu stanovništva iz 2001.¹ godine samohranih roditelja je 188.003 što čini 20,57% od ukupnog broja obitelji s djecom. Samohranih majki je 156.038 dok je samohranih očeva svega 31.965. Prema popisu stanovništva iz 2011.² broj samohranih roditelja povećao se na 207.869 što čini 23,97% od ukupnog broja obitelji s djecom. Samim time i broj samohranih majki (174.517) i samohranih očeva (33.345) povećao se. Zanimljivo je istaknuti kako se ukupan broj obitelji s djecom u periodu između dva popisa stanovništva smanjio s 914.002 na 867.680 što još više potvrđuje činjenicu kako broj jednoroditeljskih obitelji iz godine u godinu raste. Također, uviđamo da se broj samohranih očeva kroz razdoblje između dva popisa stanovništva nije znatno povećao. Iz tog razloga nužno je pružiti im jednaku podršku i odobravanje okoline kao i samohranim majkama. Veliku ulogu u pružanju podrške i stvaranju sigurne okoline ima i razina prihvaćanja društva u kojemu žive. Osim istraživanjem stavova društva o samohranim očevima, potrebno je poslušati i njihova iskustva. Shodno tome osnovati udruge podrške i poticati razvijanje društvene svijesti o izazovima samohranog očinstva, a samim time i samohranog roditeljstva.

¹ https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2001/Popis/H01_04_03/H01_04_03.html

² https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/SI-1583.pdf

2. RODITELJSTVO

Roditeljstvo je pojam koji se mijenja s društvenim i demografskim promjenama. Pojam roditeljstva obuhvaća roditeljsku brigu i skrb, postupke, aktivnosti i ponašanje roditelja, odgojni stil roditelja, ali sam doživljaj roditeljstva od strane roditelja (Čudina-Obradović i Obradović, 2006.). Roditeljska je skrb rađanje djece, njihova zaštita, briga za njihov razvoj, zdravlje, život, vođenje i pomaganje njihovog razvoja. Roditeljske aktivnosti i postupci uključuju sva ponašanja koje roditelj provodi kako bi osigurao navedene ciljeve. Roditeljski odgojni stil predstavlja emocionalno ozračje u odnosu roditelja s djetetom koji omogućuju ili onemogućuju razvoj kvalitetnog emocionalnog odnosa s djetetom. Doživljaj roditeljstva je način prihvaćanja roditeljske uloge te redefiniranje osobnih ciljeva i vrijednosti. Stoga, roditeljstvo ne uključuje samo brigu za rast i razvoj djeteta, već i rad na osobnim vrijednostima, znanjima i sposobnostima kako bi se prilagodili novoj životnoj ulozi, a sve u cilju zadovoljenja dobrobiti djeteta. Uzevši u obzir temu ovog rada, zanimljivo je istaknuti izjednačavanje roditeljstva s majčinstvom u ne tako davnoj prošlosti. Prema Čudina-Obradović i Čudina (2006.) istraživanja očeva i očinskog utjecaja na dijete počinju tek 90-ih godina. Do tada se djetetov razvoj pratio samo kroz utjecaj majke na odgoj djeteta. Očinstvo postaje sve češći predmet istraživanja ne samo kroz utjecaj na majku koja zatim utječe na dijete, već i kroz izravan utjecaj na dijete. Autorica naglašava kako je do povećanog istraživanja očinstva došlo s povećanjem broja obitelji samohranih majki te se nastoji istražiti utječe li odsustvo očeva na razvoj djece, naročito dječaka. Osim pojave obitelji samohranih majki, istraživanja se provode i zbog sve veće zaposlenosti majki što proporcionalno utječe na sve veći angažman očeva u odgoju djece. Stoga je prihvatljivo da današnje društvo ima sve veća očekivanja od očeva u uključivanju u brigu i odgoj djeteta.

2.1. Vrste obitelji i oblici roditeljstva

Kada govorimo o obitelji uglavnom se misli na zajednicu koju čine majka i otac te najmanje jedno dijete te takvu obitelj prepoznaje se pod nazivom nuklearna. Ipak, obiteljski život poznaje različite strukture koje u mnogočemu odudaraju od tradicionalnog (Mrnjavec, 2014 prema Wenar, 2003). Mudrock (1949) obitelj definira kao društvenu skupinu koju karakterizira zajedničko prebivanje, ekonomska suradnja i reprodukcija, obuhvaća odrasle osobe oba spola te jedno ili više djece (vlastite ili usvojene). Ipak, današnjim promjenama u društvu i strukturi obitelji više odgovara definicija da obitelj čini dvije ili više osoba povezanih krvno, brakom ili posvajanjem koje žive u istom kućanstvu (Jelavić, 2006., prema US Bureau of the Census, 2000). Čudina-Obradović i Obradović (2006) prema strukturi obitelj dijeli na dvoroditeljske i jednoroditeljske. Roditeljstvo se, osim prema strukturi obitelji, može podijeliti na majčinstvo i očinstvo. U hrvatskom obiteljskom zakonu majkom se smatra žena koja je rodila dijete. Ipak, majkom se smatra i žena koja je postala majka posvojenjem. Osim službenih definicija majke, Čudina, Čudina-Obradović (2006) majčinstvo definiraju kao temelj osobnog ispunjenja, razvoja i sreće, a istodobno i izvor najvećeg straha, tjeskobe i depresije. U ovom radu naglasak stavljamo na očinstvo kao uvod u razumijevanje važnosti oca u jednoroditeljskim obiteljima, odnosno u obiteljima samohranih očeva.

2.2. Očinstvo

Otac - čvrst, siguran strog, neka od prvih pojmova koji se vezuju uz očeve. Međutim, zagrebemo li ispod površine očevi su često puni ljubavi, razumijevanja, pružaju zaštitu i podršku svojoj djeci. Neovisno o tome radi li se o biološkom ili socijalnom ocu. Riječ u ovom slučaju ne definira sadržaj. Očeve možemo podijeliti u četiri osnovna tipa očeva: muškarci koji žive maloljetnom djecom, muškarci koji žive odvojeno od svoje maloljetne djece, muškarci koji imaju odraslu i samostalnu djecu i muškarci koji su očevi postali ženidbom (očusi). Osim prema tipu očeva, muškarce možemo podijeliti i prema vrsti uključenosti u odgoj djeteta. To su u odgoj uključeni biološki očevi, u odgoj uključeni socijalni (nebiološki) očevi, u odgoj neuključeni biološki očevi i u odgoj neuključeni socijalni očevi (Čudina-Obradović i

Obradović, 2006., prema Day, Lewis, O'Brien i Lamb, 2005). Očevi roditeljstvo doživljavaju na drugačiji način od majki. Walker (2000) smatra da je majčinstvo bitan dio ženina identiteta, dok je očinstvo poželjna, ali ne i nužna uloga muškarca. Ovakvu situaciju objašnjava urođenom sposobnošću majke da postane majka, za razliku od muškarca koji ulogu oca počinje ozbiljno shvaćati i prihvaćati tek nakon rođenja djeteta. Očinski identitet stječe se aktivnim uključivanjem u sve aktivnosti vezane uz dijete koje obavlja i majka. Tako otac razvija svoju "očinsku praksu", gradi sigurnost i razvija sve kompetencije potrebne za uspješan odgoj i brigu za dijete (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Ipak, osim brige za dijete, očevi trebaju ostvariti i emocionalnu povezanost, odnosno pozitivnu privrženost, s djetetom. Autori naglašavaju važnost izražavanja topline i emocija, iskazivanja zaštite i brige te zanimanja za djetetove interese, zadovoljenje njihovih potreba. Očinska uloga evoluirala je tijekom vremena od moralnog mentora i hranioca obitelji do nježnog skrbnika i pružatelja emocionalne podrške (Ammari, Schoebeck, 2015.)

2.3. Suvremeno roditeljstvo i izazovi

Pečnik i Starc (2010.) naglašavaju kako brojne društvene promjene obilježavaju kontekst u kojem se odvija suvremeno roditeljstvo te pred roditelje postavljaju neke nove izazove i potrebu za, možda ne većim, ali zasigurno drugačijim oblikom odgovornosti. Današnje društvene promjene obuhvaćaju promjene u svijetu rada kao što su dulje radno vrijeme, veća nesigurnost posla te sve veća usredotočenost žena na izgradnju vlastite karijere. Osim promjena u poslovnom svijetu do značajnih promjena dolazi i u sastavu obitelji, ali i odnosima između muškaraca i žena u obitelji, odnosno majki i očeva. Granica između majčinstva i očinstva polako nestaje te očevi bivaju sve uključeniji u djetetov život. Čudina-Obradović i Obradović (2006) suvremeno roditeljstvo definiraju kao spajanje, odnosno, bolje rečeno ispreplitanje obje roditeljske uloge. Roditeljstvo se više ne može izjednačiti s majčinstvom, iako je biološki utemeljeno i nerazdvojan dio ženina identiteta. "Suvremeni pojam roditeljstva shvaća se kao "ravnopravno roditeljsko partnerstvo". Ravnopravni roditelji odbijaju tradicionalne društvene pritiske, uvriježene stereotipe očinstva i majčinstva i rodno podijeljene radne uloge u kući i izvan nje. Oni svakodnevnim dogovorom zajednički i prilagođavajući se situaciji

odlučuju o podjeli dužnosti i poslova oko djece, s djecom, i zbog djece i prema načelu svrsishodnosti, ekonomičnosti i pravedne raspodjele napora i vremena, a ne prema načelu "muških" i "ženskih" poslova, "majčinih" i "očevih" zadataka." (Čudina-Obradović i Obradović, 2006., str. 264). Osim obaveza i aktivnosti roditelja vezanih uz dijete, koje se u novije vrijeme za majke smanjuju, za očeve povećavaju, dolazi i do promjena u obiteljskim odnosima. Piotrowska (2014) smatra kako promjenama u strukturi obitelji dolazi i do veće emocionalne bliskosti između majke i oca, a samim time i razvijanja prijateljskim i demokratskih odnosa između roditelja i djece. Također vjeruje, da na takav način važnija postaje emocionalna veza, od one materijalne.

Zbog svih navedenih obilježja suvremenog roditeljstva, velika je vjerojatnost da se očevi osjećaju kompetentniji nego prije te su time stekli veću sigurnosti u odgoju vlastite djece. Samim time, veća je i vjerojatnost da se ostvare kao samohrani očevi i nastoje pružati jednaki odgoj djeci kakav bi pružale i majke.

Iako ima brojne prednosti, suvremeno roditeljstvo velik je izazov ne samo za roditelje, već i za djecu. "Obiteljski se život odvija unutar različitih oblika koji ponekad poprilično odudaraju od ovog „tradicionalnog“ tipa. I u jednom i u drugom tipu obitelji mogu biti prisutni olakšavajući čimbenici, oni koji potiču razvoj, i otežavajući čimbenici, oni koji usporavaju razvoj djeteta." (Mrnjavac, 2014 prema Wenar, 2003.) Mrnjavec (prema Amato, 2000.) navodi veći broj posrednih čimbenika koji mogu otežati razvoj djece u obitelji s jednim roditeljem, a to su: puna odgovornost jednog roditelja za brigu o djetetu, konflikt među bivšim supružnicima, neriješena pitanja uzdržavanja, posjeta i skrbištva, nedostatak emocionalne podrške majci, prekid ili smanjenje kontakata s rodbinom i prijateljima, niski ili smanjeni prihodi, promjena mjesta boravka, vrtića, škole, povećane dnevne obaveze roditelja i njegovo nezadovoljstvo. Svi navedeni čimbenici odražavaju se na dobrobit roditelja koji živi s djetetom što može negativno utjecati na njegov odnos s djetetom. Stoga, ne smije se zaboraviti kako je za dijete važnija atmosfera i odnosi koji vladaju unutar obitelji, nego njezina struktura. Svaka obitelj, naročito suvremena, sama po sebi je drugačija te se kao takva prilagođava društvu u kojemu se nalazi. S druge strane, značajno je i nužno da se društvo i zajednica prilagođavaju promjenama kroz koje suvremena obitelj prolazi.

3. JEDNORODITELJSKE OBITELJI

Iako se roditeljska zajednica koju čine roditelji oba spola i djeca (biološka i/ili usvojena) smatra najpoželjnijom, svjedoci smo porasta broja obitelji s jednim roditeljem (Ljubetić, 2006). Samohrani roditelji predstavljaju posebnu i osjetljivu društvenu skupinu kojoj je potrebna stalna psihološka, socijalna i materijalna podrška. U literaturi nailazimo na pojmove samohrani roditelj, ali pojam jednoroditeljske obitelji. Također, nešto rjeđe, koriste se i termini poput roditelj samac, jedan roditelj, roditelj be bračnog partnera, nepotpuna obitelj, napuštena ili nekompletna obitelj (Piorkovska-Petrović, 1990).

Naposljetku, niti jedan pojam u potpunosti ne opisuje stanje obitelji u kojoj većinu brige preuzima jedan roditelj. Ipak, svaki od tih pojmova pruža uvid u funkcioniranje jednoroditeljske obitelji, odnosno samohranog roditeljstva.

U nastavku navest ćemo uzroke nastanka jednoroditeljskih obitelji, predstaviti izazove s kojima se susreću te prava koja je nužno promicati i braniti, ali i posvetiti se samohranom očinstvu.

3.1. Uzroci nastanka jednoroditeljskih obitelji

Kao što i sam pojam ukazuje, jednoroditeljske obitelji su one u kojima ulogu roditelja obnaša samo jedan roditelj, majka ili otac. Objašnjenje pojma je jedno, ali uzroci nastanka takve obitelji su mnogi. Stoga, jednoroditeljska obitelj poprima različite karakteristike, ima svoje specifične probleme, stil života, ali i sličnosti koje ih povezuju.

Jedan od razloga naglog porasta jednoroditeljskih obitelji jest sve veća stopa razvoda brakova i odgađanja ponovne stalne veze nakon braka. Državni zavod za statistiku³ bilježi 6010 razvedenih parova u 2015. godini. Na jedan razvod prošle godine zabilježeno je tek 3,3 sklopljenih brakova. Stoga, na prvom mjestu nastanka samohranih kućanstava sa sigurnošću se može staviti razvod brakova.

Osim razvoda, do nastanka jednoroditeljskih obitelji dolazi i uslijed nestanka ili napuštanja obitelji od strane jednog roditelja, smrti bračnog partnera te izvanbračnog rođenja. Također, do nastanka dolazi i kada je jednom roditelju

³ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/menandwomen/men_and_women_2017.pdf

oduzeto pravo na roditeljsku skrb, ali i ako služi zatvorsku kaznu ili je odsutan zbog bolesti. Danas može doći i do situacije rastanka obitelji zbog ekonomskih ili društvenih migracija koje često razdvajaju obitelji. Jednoroditeljske obitelji mogu nastati i ako se muškarac ili žena odluče zasnovati obitelj bez bračnog partnera.

3.2. Izazovi jednoroditeljskih obitelji

Jednoroditeljske se obitelji po mnogočemu razlikuje od nuklearne obitelji stoga je za očekivati da će raspon izazova i problema s kojima se susreću biti veći i kompleksniji. Najčešći izazovi s kojima se samohrani roditelji susreću su financijske poteškoće, neadekvatna skrb za djecu, nedostatak osobnog društvenog života, emocionalne teškoće i manjak emocionalne podrške u roditeljstvu i odgoju, pravni problem te nepostojanje pristupačnih i kvalitetnih oblika skrbi za njihove specifične potrebe. U jedino hrvatskom sveobuhvatnom istraživanju o ekonomskom, pravnom i socijalnom položaju samohranih roditelja koje su provele Raboteg-Šarić i Pećnik (2002) istaknuti su neki od najvećih problema samohranih roditelja. Kao najveće problem roditelji navode: problem skrbi za dijete (naročito nadzor samohrane majke nad muškim djetetom), manjak slobodnog vremena koje roditelj provodi s djetetom, utjecaj nedostatka drugog roditelja na uspjeh djeteta u školi ili odnose s vršnjacima, problem koji nastaju uslijed roditeljeve nove veze s drugom osobom, narušavanje odnosa u proširenoj obitelji te nedovoljna podrška društva. Ipak, kao najveći problem samohrani roditelji navode tešku ekonomsku situaciju koju ne olakšava spora birokracija i nedovoljna ili nepostojeća potpora države. U prilog tome ide i izbjegavanje zapošljavanja samohranih roditelja jer poslodavci nerijetko pretpostavljaju da neće kvalitetno i pravovremeno izvršavati svoje poslovne obaveze radi obiteljskih. Prema Fišer (2006.) samohrani roditelji nerijetko su suočeni s predrasudama iz okoline, često su izloženi ismijavanju, osuđivanju, podcjenjivanju te im se odbija pružiti pomoć i podrška. Takve predrasude prema roditeljima često rezultiraju stigmatizacijom djece. Osim toga, nedovoljna zainteresiranost društva za izazove s kojima se susreću samohrani roditelji dovoljno govori o njihovoj prihvaćenosti u društvu. Društvena neprihvaćenost izaziva manjak samopouzdanja i sigurnosti u roditeljsku ulogu. Stoga, kao najveću brigu prema Raboteg-Šarić (2003.) samohrani roditelji ističu vlastitu nesigurnost s obzirom na situaciju u kojoj se

njihova djeca nalaze i kako će to utjecati na njihov život te hoće li ostaviti posljedice na njihov razvoj.

3.3. Utjecaj samohranog roditeljstva na roditelje

Biti samohrani roditelj teško je i stresno, bez obzira radi li se o razvodu, gubitku bračnog partnera ili vlastitoj odluci. Samohrani se roditelji nerijetko susreću s mnogo problema odjednom, bili oni očekivani ili ne. Mnogi se nađu zatečeni novom situacijom pa se osjećaju nesposobnima bilo što poduzeti ili se pokrenuti i izvući iz vlastitih negativnih misli. Stres roditelja zbog razvoda ili gubitka supružnika može utjecati na odgoj djeteta tako da roditelj postane nemaran, manje pažljiv ili neodgovoran uslijed zaokupljenosti vlastitim problemima. Važno je da prihvate činjenicu da je stres uvijek dio roditeljstva, bez obzira na to odgaja li roditelj sam dijete ili takvu odgovornost dijeli s bračnim partnerom.

S druge strane, Buljan-Flander, Karlović (2004) navode kako može doći i do prevelike zaokupljenosti djetetom. Samohrani roditelji nerijetko odluče svoj život podrediti samo djetetu, zanemarujući svoje potrebe. Ne postavljaju granice u odgoju, sve im dozvoljavaju nastojeći im time nadoknaditi odsutnost drugog roditelja. No, time podržavaju svoju društvenu izolaciju, povećavaju svoje nezadovoljstvo, ne usmjeravaju dijete što dovodi do neadekvatnog roditeljstva. Dijete kojemu je sve dozvoljeno zanemareno je jednako kao i dijete kojemu je sve uskraćeno.

4. SAMOHRANO OČINSTVO

Samohrani očevi su očevi koji sami, bez partnera ili partnerice brinu o djetetu ili više njih. Postoje dvije vrste očeva i njihovog prihvaćanje samohrane roditeljske uloge prema individualističkoj i strukturalističkoj teoriji (Risman, 2014.). Individualistička teorija pretpostavlja da očevima nedostaje intrinzične motivacije i vještina koje bi im omogućile da ostvare privrženost koja je potrebna za brigu o djetetu. S druge strane, strukturalisti smatraju da je ljudsko ponašanje (uključujući uloge u obitelji) uvjetovano socijalnim kontekstom u kojem ljudi žive. Stoga, iako su majke biološki predodređene za skrb i brigu o djeci, kada se očevi nađu u situaciji u kojoj majke nema, tu ulogu će preuzeti na sebe te će razviti sve potrebne vještine i sposobnosti.

Istraživanjem (Risman, 2014.) potvrđena je teorija strukturalista. Naime, iskustva u djetinjstvu i usvajanje spolnih uloga ne stvaraju nefleksibilne obrasce ponašanja s obzirom na spol. Umjesto toga, spolno određeni zahtjevi u određenoj situaciji utječu na ponašanje odraslih što očevima omogućuje da poprime majčinske vještine i sposobnosti koje su im potrebne u odgoju djeteta. Pretpostavlja da su razlike u spolnim ulogama u našem društvu takve jer se od očeva i majki očekuje u potpunosti različito ponašanje prema djeteta. Ustvari, njihovo ponašanje bi trebalo biti što sličnije. Stoga, kada samohrani očevi zadovolje očekivanja koja su obično ograničena na žene, razvijaju privržen odnos sa svojim djetetom.

4.1. Odnos otac – dijete

U nuklearnim obiteljima odnos djeteta i oca bitno se razlikuje od onoga s majkom. Očeva je uloga manje usmjerena na uspostavljanje socijalno-emocionalnih odnosa, a više na igru. Zaključci velikog broja istraživanja su da su majka i otac uključeni u različite vrste odnosa i aktivnosti sa svojom djecom (Čudina-Obradović, Obradović, 2006). Očeva uloga u odgoju djeteta u dvoroditeljskoj obitelji je mentor i partner u igri, ali i poticanje djeteta na neovisnost i samostalno uključivanje u svijet izvan obitelji (Čudina-Obradović, Obradović, 2006 prema Grossman i sur., 2002). Ipak, ponašanje oca i očev odgoj djeteta mijenja se u jednoroditeljskoj obitelji samohranog oca. Otac tada preuzima uloge koje bi u nuklearnoj obitelji imala majka.

On prilagođava svoje ponašanje i aktivnosti kako bi u potpunosti zadovoljio potrebe djeteta.

4.2. Izazovi samohranog očinstva

O izazovima samohranih očeva u Hrvatskoj nažalost možemo čitati samo iz rijetkih novinskih članaka ili gledati iz televizijskih reportaža. Ne postoje istraživanja samohranog očinstva i izazova i mogućih problema s kojima se susreću te jesu li ti problemi jednaki kao problemi samohranih majki. U prilog tome ide i manji broj samohranih očeva u odnosu na samohrane majke.

S druge strane, strani stručnjaci nastoje istraživati samohrano očinstvo i kako ono utječe ne samo na dijete, već i na oca te razlikuje li se od samohranog majčinstva. Risman (2014.) smatra kako su istraživanja koja uključuju samohrane očeve od velikog značaja jer je sve više djece uključeno u takva kućanstva. Dolazi do zaključka kako samohrani očevi često moraju ispuniti uloge za koje nisu bili pripremljeni. Osjećaju li se dovoljno kompetentnima za novu ulogu i je li im socijalizacija u djetinjstvu pomogla da se u odrasloj dobi znaju brinuti o djetetu. Izazovi samohranog očinstva ne razlikuju se po mnogočemu od izazova s kojima se susreći samohrani roditelji općenito. Risman (2014.) kao najveći problem navodi financijski status koji često narušava sposobnost očeva, ali i zadovoljstvo očinskom ulogom. Ipak, Dufur i sur. (2010) svojim istraživanjem dokazuju da samohrani očevi imaju bolje prihode i bolje obrazovanje. Samohrani očevi tako imaju viši cjelokupni socioekonomski status od samohranih majki. Također, svojim istraživanjem dokazali su da samohrani očevi pokazuju manje negativnih osjećaja i stavova prema vlastitom roditeljstvu nego što to pokazuju samohrane majke, Rezultati njihovog istraživanja ipak pokazuje da će u jednakim okolnostima samohrani očevi i samohrane majke pokazivati vrlo slična ponašanja te da ne postoje statistički značajne razlike između njihovog odnosa i brige o djetetu.

4.3. Položaj samohranih očeva u društvu

Iako je samohranih roditelja, a samim time i samohranih očeva u društvu sve više i dalje prema njima postoji određena stigma. I dalje se nuklearna obitelj smatra stupom društva stoga se jednoroditeljske obitelji neminovno uspoređuju s tradicionalnim viđenjem obitelji. Istraživanja pokazuju da su stavovi prema samohranim roditeljima ili suzdržani ili negativni (Zalter, 2014.) Iako su obitelji s jednim roditeljem prihvaćene kao realnost i nešto što se događa, društvo ih i dalje stigmatizira. Zanimljivo je istaknuti da i mišljenja djece ne odskakuju mnogo od mišljenja odraslih. Zalter (2014., prema Moxnes, 2003.) navodi da su i djeca svjesna različitosti između nuklearne obitelji i samohrane te smatraju kako odrastanje sa samohranim roditeljem može ostaviti negativne posljedice.

Zalter (2014) u svom istraživanju navodi načine na koje se samohrani roditelji nose s negativnim iskustvima ili predrasudama iz okoline. Tri su načina suočavanja: imitacija, kompenzacija i razgraničavanje. Uz pomoć imitacije nastoje smanjiti vidljive razlike između samohranih obitelji i nuklearne obitelji. Strategijom kompenzacije pokušavaju uključiti (rodne) karakteristike koji im nedostaju. Razgraničavanjem pokušavaju prigriliti nastojanja okoline da naprave jasnu granicu između samohranih i nuklearnih obitelji. Neke od strategija su dobre i poželjne jer tako štite sebe i svoju obitelj, dok druge nisu jer samo produbljuju stigmatizaciju i pojačavaju predrasude.

5. PRAVNI OKVIR I PRAVA SAMOHRANIH RODITELJA

Samohrani roditelji prema zakonu ne ostvaruju neka posebna prava kao što su prednost pri zapošljavanju ili zaštita od otkaza. Ipak, posjeduju određena prava na radnom mjestu te u sustavu socijalne skrbi.

Samohrani roditelji na radnom mjestu do šeste godine života djeteta imaju pravo na zaštitu od prekovremenog rada te prekovremeno mogu raditi jedino uz pisanu izjavu o dobrovoljnom pristanku na takav rad. Još jedno pravo odnosi se na rano mjesto samohranog roditelja, a to je preraspodjela radnog vremena. Samohrani roditelj može samo uz pisani dobrovoljni pristanak raditi tijekom jednog razdoblja kraće ili duže od punog radnog vremena.

Djeca samohranih roditelja imaju prednost pri upisu u redoviti program dječjeg vrtića i to tako da im se dodjeljuju dodatni bodovi, ali i olakšice pri upisu.

Samohrani roditelji također mogu ostvariti i određena prava iz sustava socijalne skrbi, ovisno o njihovoj financijskoj situaciji. Neka od tih prava su pravo na novčani iznos za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba koja se kreću od 320 do 800 kuna ovisno o članovima kućanstva. Također im je omogućena pomoć za podmirenje troškova stanovanja u vidu plaćanja najamnine, komunalne naknade, električne energije, plina, grijanja, vode, odvodnje te jednokratna naknada za pomoć u podmirenju troškova zbog rođenja ili školovanja djeteta, bolesti ili smrti člana obitelji ili elementarne nepogode.

Centri za socijalnu skrb pružaju i druge oblike pomoći kao što su besplatna savjetovanja te pomaganje u prevladavanju posebnih teškoća.

6. METODOLOGIJA

6.1. Ciljevi istraživanja i problemska pitanja

Potaknuti statističkim podacima koji pokazuju manji broj samohranih očeva od samohranih majki, ciljevi ovog istraživanja su:

1. Ispitati stavove građana Republike Hrvatske o samohranom očinstvu i utjecaju istog na razvoj djeteta.
 - 1.1. Istražiti koliko su građani upoznati s problemima i statusom samohranih očeva.
 - 1.2. Ispitati postoje li stereotipi vezani uz samohrano očinstvo.
2. Ispitati osobna iskustva samohranih očeva i njihova roditeljstva, odnosa s djecom i društvenih, ali i osobnih izazova.

Iz navedenih ciljeva proizlaze sljedeća problemska pitanja:

1. Postoje li statistički značajne razlike u stavovima o samohranom očinstvu između muškaraca i žena?
2. Postoje li statistički značajne razlike u stavovima o samohranom očinstvu između samohranih roditelja i roditelja iz dvoroditeljskih obitelji?
3. Utječe li iskustvo iz djetinjstva na osobni stav o samohranom očinstvu?
4. Postoje li statistički značajne razlike u stavovima o samohranom očinstvu prema stupnju obrazovanja ispitanika?
5. Postoje li statistički značajne razlike u stavovima prema samohranom očinstvu prema tome jesu li ispitanici u braku?

6.2. Hipoteze

U skladu s ciljem istraživanja postavljena je glavna hipoteza:

Hg: Pretpostavlja se da ne postoje predrasude društva prema samohranom očinstvu.

Na temelju glavne hipoteze proizašle su sljedeće podhipoteze:

H1: Osobe ženskog spola u većoj će mjeri imati prihvaćajući odnos prema samohranim očevima.

H2: Samohrani roditelji u većoj će mjeri imati prihvaćajući odnos i pozitivne stavove prema samohranim očevima.

H3: Odrastanje u obitelji sa samohranom majkom ili ocem utjecat će na pozitivan stav o samohranom očinstvu.

H4: Ispitanici višeg stupnja obrazovanja imat će pozitivniji stav o samohranom očinstvu.

6.3. Sudionici istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo 323 ispitanika. Anketni upitnik ispitanicima je uručen putem online forme te su istraživanju pristupili dragovoljno i anonimno. Ispitanici su uključeni putem društvenih mreža i to posebnih grupa u kojima se okupljaju svi roditelji, očevi, majke, samohrani roditelji, ali i studenti i ostali stanovnici Hrvatske. Time se nastojalo doći do prigodnog uzorka. Iako je ciljani uzorak bio prikupiti populaciju od 50% muškaraca i 50% žena, takav omjer nije postignut. Metodom slučajnog uzorka uključeni su ispitanici koje čine ispitanice ženskog spola (88%, $f=282$) i 12% ($f=40$) ispitanika muškog spola. Prema dobi, uzorkom je obuhvaćeno 132 ispitanika do 25 godina, 85 ispitanika od 25 do 35 godina, 67 ispitanika od 35 do 45 godina, 29 ispitanika od 45 do 55 godina te 9 ispitanika starijih od 55 godina. S obzirom na stupanj obrazovanja najveći broj ispitanika uključenih u istraživanje ima višu stručnu spremu (124 ispitanika, odnosno 39%), a slijede ih ispitanici s visokom stručnom spremom (114 ispitanika, odnosno 35%), srednjom stručnom spremom, poslijediplomskim studijima te osnovnoškolskim obrazovanjem. Uzevši u obzir bračni status, uzorkom je obuhvaćeno 49% ($f=158$) neudanih odnosno neoženjenih ispitanika, 35% ($f=111$)

ispitanika u braku, 9% (f=29) razvedenih ispitanika, 6% (f=20) ispitanika koji žive u izvanbračnoj zajednici te 1% (f=4) ispitanika koji su udovci odnosno udovice. S obzirom na bračni status najviše je ispitanika iz dvoroditeljskih obitelji (78%, f=251), a slijede ih obitelji sa samohranom majkom (17%, f=55) te obitelji sa samohranim ocem (5%, f=16). Posljednji podatak koji je relevantan za istraživanje jest broj vlastite djece. Najveći broj ispitanika nema vlastite djece (57%, f=184). Ipak, 20% (f=62) i 19% (f=61) ispitanika ima jedno ili dvoje djece, a njih 5% (f=15) ima troje ili više djece.

Tablica 1. Srednja vrijednost i deskriptivni podaci te biografske karakteristike za dob, dob, stupanj obrazovanja, bračni status, obiteljski status te broj vlastite djece.

Dob		
Godine	Frekvencija	Postotak
19 – 25	132	41.2
25 – 35	85	26.3
35 – 45	67	20.7
45 – 55	29	9
>55	9	2.8
Ukupno	322	100.0

Tablica 2. Srednja vrijednost i deskriptivni podaci te biografske karakteristike za stupanj obrazovanja.

Obrazovanje		
Stupanj obrazovanja	Frekvencija	Postotak
Osnovna škola	1	0.3
Srednja stručna sprema	71	22
Viša stručna sprema	125	38.7
Visoka stručna sprema	114	35.3
Poslijediplomski studiji	12	3.7
Ukupno	323	100.0

Tablica 3. Srednja vrijednost i deskriptivni podaci te biografske karakteristike za bračni status.

Bračni status		
	Frekvencija	Postotak
u braku	111	34.7
neudana/neoženjen	158	49
izvanbračna zajednica	20	6.1
razveden/a	29	9
udovac/udovica	4	1.2
Ukupno	323	100.0

Tablica 4. Srednja vrijednost i deskriptivni podaci te biografske karakteristike za obitelj u kojoj su odrasli.

Obitelj			
	Frekvencija	Postotak	Podaci Državnog zavoda za statistiku
dvoroditeljska	251	78	659 818
samohrani otac	15	5	33 345
samohrana majka	56	17	174 517
Ukupno	323	100.0	

Tablica 5. Srednja vrijednost i deskriptivni podaci te biografske karakteristike za broj vlastite djece.

Broj vlastite djece		
Broj djece	Frekvencija	Postotak
0	184	57.3
1	62	19.2
2	61	18.9
3+	15	4.6
Ukupno	323	100.0

Osim sudionika koji su ispunjavali anketni upitnik putem online obrasca, u istraživanju su sudjelovala i tri samohrana oca. Sa samohranim očevima proveden je polustrukturirani pisani intervju putem e-maila. U intervjuu su sudjelovali

dobrovoljno te je u potpunosti anonimna. Tijekom prikaza rezultata tri uzorka prikazat ćemo kao samohrani otac A, samohrani otac B i samohrani otac C. Pitanja u intervjuu otvorenog su tipa te su očevi mogli upisati odgovore kakve su htjeli bez ikakvih sugestija.

Tablica 6. Deskriptivni podaci i biografske karakteristike samohranih očeva (dob, stupanj obrazovanja, broj djece, razlog postanka samohranim ocem i vremensko trajanje samohranog očinstva).

	Samohrani otac A	Samohrani otac B	Samohrani otac C
Dob	54	56	50
Stupanj obrazovanja	SSS	VSS	VSS
Kako ste postali samohrani otac?	smrt supruge	razvod	razvod
Koliko dugo ste samohrani otac?	5 godina	11 godina	8 godina
Broj djece	2	2	2

6.4. Instrumenti istraživanja i metode prikupljanja podataka

U ovom radu koriste se podaci anketnog istraživanja kojim se nastojalo ispitati stavove stanovnika Republike Hrvatske iz različitih dobnih skupina, oba spola, različitih stupnjeva obrazovanja, bračnog, ali i roditeljskog statusa. Anketa je provedena tijekom ožujka, travnja, svibnja i lipnja 2018. godine, Skala stavova o samohranom očinstvu (prilagođena od Pečnik, Raboteg-Šarić, 2009.) korištena je kako bi se ispitali stavovi društva stanovnika Republike Hrvatske o samohranom očinstvu. Prije popunjavanja skale tražile su se informacije o spolu, dobi, stupnju obrazovanja, obitelji u kakvoj su odrasli te broju vlastite djece. Način prikupljanja tih podataka je bio kroz upisivanje (dobi) i izbor jednog od ponuđenih odgovora. Sama skala sastoji se od 19 čestica, a tvrdnje su vrednovane na Likertovoj ljestvici od pet stupnjeva. Odgovori ponuđeni ispitanicima kretali su se u rasponu od "ne slažem se" do "u potpunosti se slažem" s ponuđenom tvrdnjom. Ponuđenim tvrdnjama ispitanici su iskazivali stupanj slaganja, odnosno neslaganja sa stavom izraženim u određenoj tvrdnji (potpuno slaganje, djelomično slaganje, neutralnost, djelomično neslaganje i potpuno neslaganje).

Kako bismo dobili uvid u iskustva samohranih očeva, njihove izazove i probleme s kojima se susreću korišten je polustrukturirani pisani intervju. Intervju se sastojao od 30 pitanja uključujući osnovne informacije o ispitanicima. Prilikom provedbe intervju korištena je asinkrona komunikacija što znači da je intervju proveden putem e-pošte. Odluka o ovakvom načinu provedbe intervju donesena je zbog nikakvog odaziva ispitanika samohranih očeva na polustrukturirani usmeni intervju. To je također jedan od pokazatelja koliko se slobodno i samopouzdanosjećaju u svojoj ulozi u društvu u kojemu se nalaze.

6.5. Rezultati i rasprava

Obrada prikupljenih podataka izvršena je u programu „IMB SPSS“ (Statistical Package for the Social Sciences) odnosno Statistički program za društvene znanosti. Tablica 7 prikazuje Likertovu skalu s deskriptivnim pokazateljima stavova ispitanika o samohranom očinstvu. Za svaki od stavova prikazan je medijan te standardna devijacija. Minimum i maksimum u tablici označavaju ponuđene odgovore na skali od ne slažem (1) do u potpunosti se slažem (6). N označava ukupan broj sudionika ankete.

Tablica 7. Deskriptivni pokazatelji za skalu stavova o samohranom očinstvu

Stavovi o samohranom očinstvu	N	Min	Max	M	Standardna devijacija
Samohranih očeva u Hrvatskoj manje je nego samohranih majki.	322	1	5	4,08	,965
Smatram opravdanim da se skrbništvo nad djecom češće dodjeljuje majkama nego očevima.	322	1	5	2,65	1,249
Dijete koje je živjelo samo s ocem kasnije u životu će biti manje uspješno.	322	1	3	1,28	,560
Djeca koja žive s oba roditelja uspješnija su od djece koja žive samo s ocem.	322	1	5	2,37	1,216
Djeca koja žive samo s majkom uspješnija su od djece koja žive samo s ocem.	322	1	5	1,69	,881
Samohrani očevi uglavnom su nervozni.	322	1	5	1,60	,870
Samohrani očevi uglavnom su umorni.	322	1	5	2,02	1,086
Samohrani očevi ne snalaze se najbolje u roditeljskoj ulozi.	322	1	5	1,62	,849
Samohrani očevi nisu svojoj djeci sposobni pružiti jednako dobru njegu kao samohrane majke.	322	1	5	1,53	,861

Samohrani otac nije dobar primjer svojoj djeci.	322	1	4	1,19	,530
Samohrani otac teže se nosi sa specifičnim situacijama (prva mjesečnica, neuspjeh, prva ljubav, ulazak u pubertet...) u životu svoje djece, za razliku od samohranih majki.	322	1	5	2,37	1,178
Samohrani očevi teško usklađuju roditeljsku ulogu s ostalim ulogama (profesionalnim, partnerskim, prijateljskim) u svom životu.	322	1	5	1,98	,994
Djeca u obitelji samohranih očeva pate.	322	1	5	1,56	,871
Djeca samohranih očeva manje su emocionalno stabilna od djece samohranih majki.	322	1	4	1,49	,770
Djeca samohranih očeva manje su emocionalno stabilna od djece iz dvoroditeljskih obitelji.	322	1	5	2,18	1,126
Obitelj koju čini samo otac i njegova djeca nije funkcionalna obitelj.	322	1	4	1,30	,630
Da bi izrasla u zdrave ljude djeci je potrebno da žive s oba roditelja.	322	1	5	2,39	1,315
Javnost nije dovoljno upoznata s potrebama i problemima samohranih očeva.	322	1	5	4,40	,795
Samohrani očevi jednako su kompetentni u odgoju svoje djece kao i samohrane majke.	322	1	5	4,48	,798

Iz tablice 7 može se vidjeti da je većina ispitanika svjesna toga da je samohranih majki više nego samohranih očeva ($M=4,08$). Ipak, ispitanici su podijeljeni oko toga kome treba dodijeliti skrbništvo. Njih 27% smatra neopravdanim da se skrbništvo češće dodjeljuje majkama nego očevima, 29% ispitanika suzdržano je, a isti postotak ih se u djelomično ili u potpunosti slaže s tom tvrdnjom. Što se tiče razvoja i stjecanja uspjeha kod djece koja žive samo s ocem većina ispitanika ne

slaže se da je uspjeh povezan s obitelji u kojoj djeca odrastaju. Tako se njih 77% ne slaže s tvrdnjom da su djeca koja žive sama s ocem kasnije u životu manje uspješna ($M=1,28$). Nešto manji postotak ispitanika, ali ipak značajan (36%) smatra kako su djeca koja žive s oba roditelja uspješnija od djece koja žive samo s ocem ($M=2,37$). Posljednja tvrdnja o uspješnosti uspoređuje uspjeh koji će djeca razviti tijekom odrastanja samo s majkom s uspjehom koji će razviti odrastajući samo s ocem. Čak 55% ispitanika s time se ne slaže ($M=1,69$). Sljedeće tvrdnje odnose se na neke moguće posljedice samohranog očinstva kao što su nervoza i umor. Ipak, ispitanici se ne slažu s time da su samohrani očevi nervozni ($M=1,60$). Neznatno manji broj ispitanika ne slaže se s tvrdnjom da su samohrani očevi umorni ($M=2,02$). Takav rezultat možemo povezati s činjenicom da su i samohrane majke, ali i roditelji iz dvoroditeljskih obitelji često umorni. Ipak je roditeljstvo zahtjevna uloga koja zahtjeva mnogo vremena i truda pa je umor često neizbježan bez obzira na to o kakvoj se obiteljskoj strukturi radi. Sljedeća tvrdnja potvrđuje prethodni zaključak te se većina ispitanika ne slaže ili se djelomično ne slaže (82%) da se samohrani očevi ne snalaze najbolje u roditeljskoj ulozi ($M=1,63$). O sposobnosti pružanja njege djeci ispitanici se ne slažu da samohrani očevi nisu sposobni pružiti jednako dobru njegu kao samohrane majke (65%). Najmanju razinu slaganja ($M=1,19$) ispitanici su pokazali na tvrdnji da samohrani očevi nisu dobar primjer svojoj djeci. Njih čak 86% s tom tvrdnjom se ne slaže., 10% ih se uglavnom ne slaže, 3% ih se niti slaže niti ne slaže, 1% se uglavnom slaže, a niti jedan ispitanik se ne slaže s navedenom tvrdnjom. S druge strane, ispitanici su podijeljeni u odgovorima na tvrdnju o tome da se samohrani očevi teže nose sa specifičnim situacijama kao što su prva mjesečnica, neuspjeh djeteta, ulazak u pubertet za razliku od samohranih majki ($M=2,37$). Najmanje ispitanika (2%) u potpunosti se slaže s tom tvrdnjom, njih 21% slaže se, a 19% ih se niti slaže niti ne slaže. Na stranu neslaganje, njih 28% djelomično se ne slaže, a 30% ih se ne slaže.. Ispitanici se ne slažu ili uglavnom ne slažu oko tvrdnje da samohrani očevi teško usklađuju roditeljsku ulogu s ostalim ulogama u životu (prijateljskim, poslovnim, partnerskim) ($M=1,98$). Čak 66% ispitanika ne slaže se da djeca u obitelji samohranih očeva pate ($M=1,56$). Kada se govori o emocionalnom razvoju djece u obiteljima sa samohranim očevima, ispitanici se pretežito ne slažu s tvrdnjom da su djeca u obiteljima samohranih očeva manje emocionalno stabilna nego djeca u obiteljima samohranih majki (67%). S druge strane, kada se uspoređuje emocionalna stabilnost u obitelji samohranih očeva s onom u dvoroditeljskim

obiteljima postotak ispitanika koji se ne slažu smanjuje se na 38%. Pretpostavlja se da društvo i dalje veću prednost u kvalitetnom emocionalnom razvoju daje dvoroditeljskim obiteljima nasuprot samohranim obiteljima. Zanimljivo je istaknuti činjenicu da mali broj ispitanika obitelj sa samohranim ocem gleda kao nefunkcionalnu obitelj. 0% ispitanika se slaže s tvrdnjom da obitelj sa samohranim ocem nije funkcionalna obitelj, dok se njih čak 78% s tom tvrdnjom ne slaže. Sljedeća tvrdnja odnosi se na odrastanje u zdrave odrasle ljude i jesu li djeci za taj proces potrebna oba roditelja. Ispitanici su za ovu tvrdnju ostali podijeljeni između ne slaganja (36%) i djelomičnog slaganja (20%). Na samom kraju potvrđena je nedovoljna upoznatost javnosti i društva s problemima s kojima se svakodnevno susreću samohrani očevi. Čak 91% ispitanika u potpunosti se i djelomično se slaže s time da javnost nije dovoljno upoznata s potrebama samohranih očeva. Iz ovakvog rezultata se može zaključiti da je potrebna senzibilizacija javnosti i upoznavanje s kvalitetom života samohranih očeva i njihove djece. I za kraj, ispitanici su prepoznali činjenicu da su samohrani očevi u odgoju svoje djece jednako kompetentni kao samohrane majke ($M=4,48$) te se njih 91% u potpunosti ili djelomično slaže s tom tvrdnjom. Tablicom 7 potvrđena je glavna hipoteza istraživanja koja pretpostavlja da ne postoje predrasude društva prema samohranom očinstvu.

Tablica 8. Prikaz povezanosti spola ispitanika sa stupnjem prihvaćanja samohranih očeva putem t-testa

	t-test		
	t	df	p
Samohranih očeva u Hrvatskoj manje je nego samohranih majki.	-1.466	320	.144
Smatram opravdanim da se skrbništvo nad djecom češće dodjeljuje majkama nego očevima.	-1.776	320	.077
Dijete koje je živjelo samo s ocem kasnije u životu će biti manje uspješno.	-.054	320	.957
Djeca koja žive s oba roditelja uspješnija su od djece koja žive samo s ocem.	2.002	320	.046
Djeca koja žive samo s majkom uspješnija su od djece koja žive samo s ocem.	-2.431	320	.016
Samohrani očevi uglavnom su nervozni.	.757	320	.450
Samohrani očevi uglavnom su umorni.	.369	320	.712
Samohrani očevi ne snalaze se najbolje u roditeljskoj ulozi.	-.789	320	.431
Samohrani očevi nisu svojoj djeci sposobni pružiti jednako dobru njegu kao samohrane majke.	-.635	320	.526
Samohrani otac nije dobar primjer svojoj djeci.	.414	320	.679
Samohrani otac teže se nosi sa specifičnim situacijama (prva mjesečnica, neuspjeh, prva ljubav, ulazak u pubertet...) u životu svoje djece, za razliku od samohranih majki.	-2.150	320	.032
Samohrani očevi teško usklađuju roditeljsku ulogu s ostalim ulogama (profesionalnim, partnerskim, prijateljskim) u svom životu.	-1.771	320	.078
Djeca u obitelji samohranih očeva pate.	1.119	320	.264

	t	df	p
Djeca samohranih očeva manje su emocionalno stabilna od djece samohranih majki.	.328	320	.743
Djeca samohranih očeva manje su emocionalno stabilna od djece iz dvoroditeljskih obitelji.	.288	320	.774
Obitelj koju čini samo otac i njegova djeca nije funkcionalna obitelj.	2.729	320	.007
Da bi izrasla u zdrave ljude djeci je potrebno da žive s oba roditelja.	2.888	320	.004
Javnost nije dovoljno upoznata s potrebama i problemima samohranih očeva.	-.403	320	.687
Samohrani očevi jednako su kompetentni u odgoju svoje djece kao i samohrane majke.	.422	320	.674

T-testom ispitana je hipoteza o većoj prihvaćenosti samohranih očeva od strane žena. Svaka tvrdnja ankete analizirana je u odnosu na spol uporabom t–testa. Utvrđena je statistički značajna razlika po spolu kod tvrdnji „Djeca koja žive s oba roditelja uspješnija su od djece koja žive samo s ocem“ ($t=2.002$, $p=.046$), „Obitelj koji čini samo otac i njegova obitelj nije funkcionalna obitelj“ ($t=2.729$, $p=.007$) te tvrdnje „Da bi izrasla u zdrave ljude djeci je potrebno da žive s oba roditelja“ ($t=2.888$, $p=.004$). S navedenim tvrdnjama statistički se učestalije slažu muškarci, nego li žene. S druge strane, sa sljedećim tvrdnjama, statistički se učestalije slažu žene. „Djeca koja žive samo s majkom uspješnija su od djece koja žive samo s ocem“ ($t=-2.431$, $p=0.16$) i „Samohrani otac teže se nosi sa specifičnim situacijama u životu svoje djece, za razliku od samohranih majki ($t=-2.150$, $p=.032$). Stoga, hipoteza o tome kako osobe ženskog spola više prihvaćaju samohrane očeve od osoba muškog spola, nije potvrđena. Utvrđeno je da osobe oba spola u jednakoj mjeri prihvaćaju samohrane očeve te su svjesni nedovoljne upućenosti javnosti u njihove potrebe (muškarci: $M= 4.35$, žene: $M= 4.40$), ali i vjeruju u jednaku kompetentnost samohranih očeva i samohranih majki (muškarci: $M= 4.53$, žene: $M= 4.47$).

Tablica 9. Povezanost stupnja obrazovanja ispitanika s prihvaćanjem samohranih očeva.

Kako bi se utvrdilo postoji li statistički značajna razlika procjene između stavova prema samohranom očinstvu i obrazovanja sudionika istraživanja napravljena je jednosmjerna analiza varijance.

		ANOVA				
		Suma kvadrata	df	Prosjek sume kvadrata	F	p
Samohrani očevi nisu svojoj djeci sposobni pružiti jednako dobru njegu kao samohrane majke.	Između skupina	2.807	3	.936	1.294	.277
	Unutar skupine	229.268	317	.723		
	Ukupno	232.075	320			
Samohrani očevi teško usklađuju roditeljsku ulogu s ostalim ulogama (profesionalnim, partnerskim, prijateljskim) u svom životu.	Između skupina	8.632	3	2.877	2.969	.032
	Unutar skupine	307.256	317	.969		
	Ukupno	315.888	320			
Samohranih očeva u Hrvatskoj manje je nego samohranih majki.	Između skupina	1.235	3	.412	.440	.724
	Unutar skupine	296.323	317	.935		
	Ukupno	297.558	320			
Smatram opravdanim da se skrbništvo nad djecom češće dodjeljuje majkama nego očevima.	Između skupina	.427	3	.142	.090	.965
	Unutar skupine	500.495	317	1.579		
	Ukupno	500.922	320			
Dijete koje je živjelo samo s ocem kasnije u životu će biti manje uspješno.	Između skupina	1.604	3	.535	1.709	.165
	Unutar skupine	99.162	317	.313		
	Ukupno	100.766	320			

		Suma kvadrata	df	Prosjek sume kvadrata	F	p
Djeca koja žive s oba roditelja uspješnija su od djece koja žive samo s ocem.	Između skupina	.851	3	.284	.190	.903
	Unutar skupine	473.504	317	1.494		
	Ukupno	474.355	320			
Djeca koja žive samo s majkom uspješnija su od djece koja žive samo s ocem.	Između skupina	.962	3	.321	.413	.744
	Unutar skupine	246.259	317	.777		
	Ukupno	247.221	320			
Samohrani očevi uglavnom su nervozni.	Između skupina	3.620	3	1.207	1.610	.187
	Unutar skupine	237.539	317	.749		
	Ukupno	241.159	320			
Samohrani očevi uglavnom su umorni.	Između skupina	4.202	3	1.401	1.188	.314
	Unutar skupine	373.748	317	1.179		
	Ukupno	377.950	320			
Samohrani očevi ne snalaze se najbolje u roditeljskoj ulozi.	Između skupina	1.929	3	.643	.889	.447
	Unutar skupine	229.211	317	.723		
	Ukupno	231.140	320			
Samohrani otac nije dobar primjer svojoj djeci.	Između skupina	.157	3	.052	.185	.907
	Unutar skupine	89.868	317	.283		
	Ukupno	90.025	320			

		Suma kvadrata	df	Prosjek sume kvadrata	F	p
Samohrani otac teže se nosi sa specifičnim situacijama (prva mjesečnica, neuspjeh, prva ljubav, ulazak u pubertet...) u životu svoje djece, za razliku od samohranih majki.	Između skupina	6.053	3	2.018	1.465	.224
	Unutar skupine	436.570	317	1.377		
	Ukupno	442.623	320			
Djeca u obitelji samohranih očeva pate.	Između skupina	2.765	3	.922	1.224	.301
	Unutar skupine	238.637	317	.753		
	Ukupno	241.402	320			
Djeca samohranih očeva manje su emocionalno stabilna od djece samohranih majki.	Između skupina	.078	3	.026	.044	.988
	Unutar skupine	188.078	317	.593		
	Ukupno	188.156	320			
Djeca samohranih očeva manje su emocionalno stabilna od djece iz dvoroditeljskih obitelji.	Između skupina	1.064	3	.355	.277	.842
	Unutar skupine	405.167	317	1.278		
	Ukupno	406.231	320			
Obitelj koju čini samo otac i njegova djeca nije funkcionalna obitelj.	Između skupina	.387	3	.129	.324	.808
	Unutar skupine	126.497	317	.399		
	Ukupno	126.885	320			
Da bi izrasla u zdrave ljude djeci je potrebno da žive s oba roditelja.	Između skupina	3.829	3	1.276	.737	.531
	Unutar skupine	549.131	317	1.732		
	Ukupno	552.960	320			

		Suma kvadrata	df	Prosjek sume kvadrata	F	p
Javnost nije dovoljno upoznata s potrebama i problemima samohranih očeva.	Između skupina	.839	3	.280	.439	.725
	Unutar skupine	202.120	317	.638		
	Ukupno	202.960	320			
Samohrani očevi jednako su kompetentni u odgoju svoje djece kao i samohrane majke.	Između skupina	3.211	3	1.070	1.689	.169
	Unutar skupine	200.864	317	.634		
	Ukupno	204.075	320			

Utvrđena je statistički značajna razlika ($p \leq .05$) između skupina u odnosu na tvrdnju „Samohrani očevi teško usklađuju roditeljsku ulogu s ostalim ulogama (profesionalnim, partnerskim, prijateljskim) u svom životu.“ ($F= 2-969, df= 320, p= .032$), stoga je napravljena post-hoc analiza primjenom Bonferroni postupka.

Tablica 10. Post-hoc analiza primjenom Bonferroni postupka.

(I) Obrazovanje	(J) Obrazovanje	Razlika u prosjecima (I-J)	p
SSS	VŠS	-.254	.495
	VSS	-.081	1.000
	PD	.542	.472
VŠS	VSS	.173	1.000
	PD	.796*	.047
VSS	PD	.622	.229

Analizom je utvrđeno da postoji statistički značajna razlika u stavovima između ispitanika s višom stručnom spremom i ispitanika koji su završili poslijediplomski studij ili doktorat ($p= .047$).

Ovakvim rezultatima iz tablica 9 i 10 hipoteza o tome da će ispitanici višeg stupnja obrazovanja ujedno imati i viši stupanj prihvaćanja samohranih očeva nije potvrđena.

Tablica 11. Povezanost bračnog statusa ispitanika sa stupnjem prihvaćanja samohranih očeva.

Kako bi se utvrdilo postoji li statistički značajna razlika procjene između stavova prema samohranom očinstvu s obzirom na bračni status sudionika istraživanja korištena je jednosmjerna analiza varijance.

ANOVA						
		Suma kvadrata	df	Prosjek kvadrata	F	P
Samohranih očeva u Hrvatskoj manje je nego samohranih majki.	Između skupina	3.626	4	.907	.975	.422
	Unutar skupine	293.931	316	.930		
	Ukupno	297.558	320			
Smatram opravdanim da se skrbništvo nad djecom češće dodjeljuje majkama nego očevima.	Između skupina	6.341	4	1.585	1.013	.401
	Unutar skupine	494.581	316	1.565		
	Ukupno	500.922	320			
Dijete koje je živjelo samo s ocem kasnije u životu će biti manje uspješno.	Između skupina	1.111	4	.278	.881	.476
	Unutar skupine	99.655	316	.315		
	Ukupno	100.766	320			
Djeca koja žive s oba roditelja uspješnija su od djece koja žive samo s ocem.	Između skupina	2.040	4	.510	.341	.850
	Unutar skupine	472.315	316	1.495		
	Ukupno	474.355	320			
Djeca koja žive samo s majkom uspješnija su od djece koja žive samo s ocem.	Između skupina	1.561	4	.390	.502	.734
	Unutar skupine	245.660	316	.777		
	Ukupno	247.221	320			
Samohrani očevi uglavnom su nervozni.	Između skupina	2.272	4	.568	.751	.558
	Unutar skupine	238.887	316	.756		
	Ukupno	241.159	320			
Samohrani očevi uglavnom su umorni.	Između skupina	4.369	4	1.092	.924	.450
	Unutar skupine	373.581	316	1.182		
	Ukupno	377.950	320			
Samohrani očevi ne snalaze se najbolje u roditeljskoj ulozi.	Između skupina	4.789	4	1.197	1.672	.156
	Unutar skupine	226.351	316	.716		
	Ukupno	231.140	320			

		Suma kvadrata	df	Prosjek sume kvadrata	F	P
Samohrani očevi nisu svojoj djeci sposobni pružiti jednako dobru njegu kao samohrane majke.	Između skupina	2.734	4	.684	.942	.440
	Unutar skupine	229.341	316	.726		
	Ukupno	232.075	320			
Samohrani otac nije dobar primjer svojoj djeci.	Između skupina	2.264	4	.566	2.038	.089
	Unutar skupine	87.761	316	.278		
	Ukupno	90.025	320			
Samohrani otac teže se nosi sa specifičnim situacijama (prva mjesečnica, neuspjeh, prva ljubav, ulazak u pubertet...) u životu svoje djece, za razliku od samohranih majki.	Između skupina	12.642	4	3.161	2.323	.057
	Unutar skupine	429.981	316	1.361		
	Ukupno	442.623	320			
Samohrani očevi teško usklađuju roditeljsku ulogu s ostalim ulogama (profesionalnim, partnerskim, prijateljskim) u svom životu.	Između skupina	1.208	4	.302	.303	.876
	Unutar skupine	314.680	316	.996		
	Ukupno	315.888	320			
Djeca u obitelji samohranih očeva pate.	Između skupina	2.477	4	.619	.819	.514
	Unutar skupine	238.925	316	.756		
	Ukupno	241.402	320			
Djeca samohranih očeva manje su emocionalno stabilna od djece samohranih majki.	Između skupina	.275	4	.069	.116	.977
	Unutar skupine	187.881	316	.595		
	Ukupno	188.156	320			
Djeca samohranih očeva manje su emocionalno stabilna od djece iz dvoroditeljskih obitelji.	Između skupina	3.556	4	.889	.698	.594
	Unutar skupine	402.675	316	1.274		
	Ukupno	406.231	320			
Obitelj koju čini samo otac i njegova djeca nije funkcionalna obitelj.	Između skupina	1.235	4	.309	.776	.541
	Unutar skupine	125.650	316	.398		
	Ukupno	126.885	320			

		Suma kvadrata	df	Prosjek sume kvadrata	F	P
Da bi izrasla u zdrave ljude djeci je potrebno da žive s oba roditelja.	Između skupina	15.040	4	3.760	2.209	.068
	Unutar skupine	537.920	316	1.702		
	Ukupno	552.960	320			
Javnost nije dovoljno upoznata s potrebama i problemima samohranih očeva.	Između skupina	8.980	4	2.245	3.657	.006
	Unutar skupine	193.980	316	.614		
	Ukupno	202.960	320			
Samohrani očevi jednako su kompetentni u odgoju svoje djece kao i samohrane majke.	Između skupina	3.759	4	.940	1.483	.207
	Unutar skupine	200.316	316	.634		
	Ukupno	204.075	320			

Utvrđena je statistički značajna razlika ($p \leq .01$) između skupina u odnosu na tvrdnju „Javnost nije dovoljno upoznata s potrebama i problemima samohranih očeva.“ ($F=3.657$, $df=320$, $p= .006$). Ovakav rezultat dokazuje da se u navedenoj tvrdnji skupine razlikuju u stavovima o samohranom očinstvu prema bračnom statusu. Ipak, u ostalim tvrdnjama nije uočena statistički značajna razlika stoga, hipoteza o povezanosti bračnog statusa ispitanika sa stupnjem prihvaćanja samohranih očeva nije potvrđena.

Tablica 12. Povezanost obitelji u kojoj su ispitanici odrasli s prihvaćanjem samohranog očinstva.

Tvrdnje		Obitelj odrastanja
Samohranih očeva u Hrvatskoj manje je nego samohranih majki.	r	-.036
	p	.520
	N	322
Smatram opravdanim da se skrbništvo nad djecom češće dodjeljuje majkama nego očevima.	r	.029
	p	.603
	N	322
Dijete koje je živjelo samo s ocem kasnije u životu će biti manje uspješno.	r	.063
	p	.258
	N	322
Djeca koja žive s oba roditelja uspješnija su od djece koja žive samo s ocem.	r	-.097
	p	.083
	N	322
Djeca koja žive samo s majkom uspješnija su od djece koja žive samo s ocem.	r	.094
	p	.091
	N	322
Samohrani očevi uglavnom su nervozni.	r	-.023
	p	.676
	N	322
Samohrani očevi uglavnom su umorni.	r	-.020
	p	.718
	N	322
Samohrani očevi ne snalaze se najbolje u roditeljskoj ulozi.	r	.028
	p	.614
	N	322
Samohrani očevi nisu svojoj djeci sposobni pružiti jednako dobru njegu kao samohrane majke.	r	-.047
	p	.396
	N	322
Samohrani otac nije dobar primjer svojoj djeci.	r	.049
	p	.376
	N	322

Tvrdnje		Obitelj odrastanja
Samohrani otac teže se nosi sa specifičnim situacijama (prva mjesečnica, neuspjeh, prva ljubav, ulazak u pubertet...) u životu svoje djece, za razliku od samohranih majki.	r	-.069
	p	.215
	N	322
Samohrani očevi teško usklađuju roditeljsku ulogu s ostalim ulogama (profesionalnim, partnerskim, prijateljskim) u svom životu.	r	-.043
	p	.447
	N	322
Djeca u obitelji samohranih očeva pate.	r	.038
	p	.495
	N	322
Djeca samohranih očeva manje su emocionalno stabilna od djece samohranih majki.	r	.053
	p	.345
	N	322
Djeca samohranih očeva manje su emocionalno stabilna od djece iz dvoroditeljskih obitelji.	r	-.035
	p	.535
	N	322
Obitelj koju čini samo otac i njegova djeca nije funkcionalna obitelj.	r	-.049
	p	.377
	N	322
Da bi izrasla u zdrave ljude djeci je potrebno da žive s oba roditelja.	r	-.067
	p	.233
	N	322
Javnost nije dovoljno upoznata s potrebama i problemima samohranih očeva.	r	.000
	p	.999
	N	322
Samohrani očevi jednako su kompetentni u odgoju svoje djece kao i samohrane majke.	r	.054
	p	.333
	N	322

Kako bi se utvrdilo postoji li povezanost između odrastanja u određenoj obitelji i zavisnih varijabli korišten je Spearmanov test korelacije. Iz tablice 12 vidljivo je da nije pronađena statistički značajna razlika između obitelji u kojoj su ispitanici odrasli i njihovih stavova prema samohranim očevima i njihovom roditeljstvu. Time hipoteze o povezanosti obitelji u kojoj su ispitanici odrasli i njihovih stavova te o povezanosti pozitivnih stavova samohranih roditelja prema samohranim očevima nisu prihvaćene.

Jedan od ciljeva istraživanja bilo je ispitati i osobna iskustva samohranih očeva. Identitet samohranih očeva koji su sudjelovali u intervjuu neće biti otkriven stoga ćemo ih imenovati kao Samohrani otac A, Samohrani otac B i Samohrani otac C. U nastavku slijedi prijepis intervjuja i odgovori ispitanika.

1. Jeste li u samim počecima samohranog očinstva imali potporu okoline? Ako jeste, od koga?
Samohrani otac A: „*Da, jesam. Od okoline i prijatelja.*“
Samohrani otac B: „*Prijatelja i bivše žene.*“
Samohrani otac C: „*Svoje obitelji.*“
2. Možete li se osloniti na nekoga kada vam pomoć zatreba?
Samohrani otac A: „*Da, Mogu.*“
Samohrani otac B: „*Prijatelje i bivšu ženu.*“
Samohrani otac C: „*Da, sestra.*“
3. Jeste li uključeni u neku udrugu samohranih roditelja ili samohranih očeva?
Samohrani otac A: „*Nisam.*“
Samohrani otac B: „*Ne.*“
Samohrani otac C: „*Ne.*“
4. Tražite li savjete o roditeljstvu od stručnjaka, obitelji, prijatelja...?
Samohrani otac A: „*Ne tražim.*“
Samohrani otac B: „*Prijatelja.*“
Samohrani otac C: „*Da, uvijek.*“
5. Na koji način ste objasnili/ćete objasniti svom djetetu vašu obiteljsku situaciju?
Samohrani otac A: „*Razgovorom o obiteljskoj situaciji.*“
Samohrani otac B: „*Zajednički razgovor supruge, djece i mene.*“
Samohrani otac C: „*Bili su uključeni ne svojom voljom.*“
6. Je li samohrano očinstvo teže no što ste očekivali?
Samohrani otac A: „*Da, teško je. Susrećem se sa svakakvim situacijama u kojima trebam dobro i promišljeno postupiti.*“
Samohrani otac B: „*Teško je reći što očekujete u takvoj situaciji...*“
Samohrani otac C: „*Ne, ali je sustav protiv očeva (crnac u JAR-u).*“
7. Možete li balansirati između poslovnog/partnerskog/prijateljskog života i potreba djeteta?

- Samohrani otac A: „*Mogu.*“
- Samohrani otac B: „*Da, uz puno strpljenja i dobru suradnju s djecom.*“
- Samohrani otac C: „*Moram.*“
8. Smatrate li da nemate dovoljno vremena za sebe?
- Samohrani otac A: „*Smatram da bi trebao odvojiti jedan dio za sebe.*“
- Samohrani otac B: „*Ne, i vrijeme s djecom je moje vrijeme.*“
- Samohrani otac C: „*Ne, nikada.*“
9. Pokazujete li osjećaje topline i privrženosti prema svom djetetu?
- Samohrani otac A: „*Da.*“
- Samohrani otac B: „*A kome bih.*“
- Samohrani otac C: „*Da.*“
10. Jeste li bliski i emotivno povezani sa svojim djetetom?
- Samohrani otac A: „*Da, jesmo.*“
- Samohrani otac B: „*S kim bih nego s njima.*“
- Samohrani otac C: „*Jesam.*“
11. Njegujete li takvu povezanost?
- Samohrani otac A: „*Nastojim njegovati.*“
- Samohrani otac B: „*Koliko je moguće jer nisu više mali.*“
- Samohrani otac C: „*Pokušavam.*“
12. Sudjelujete li u zajedničkim aktivnostima sa svojim djetetom/djecom?
- Samohrani otac A: „*Djeca su već odrasla, ali i dalje zajedno sudjelujemo u zajedničkim aktivnostima.*“
- Samohrani otac B: „*Ponekad.*“
- Samohrani otac C: „*Od malena.*“
13. Interesirate li se za privatni život vašeg djeteta?
- Samohrani otac A: „*Naravno da se interesiram. Kakav bi bio to roditelj da se ne brinem i ne interesiram za život svoga djeteta.*“
- Samohrani otac B: „*Naravno.*“
- Samohrani otac C: „*Da, redovito.*“
14. Jeste li u odgoju strogi, popustljivi ili pronalazite ravnotežu?
- Samohrani otac A: „*Djeca su već odrasla i imaju svoja razmišljanja i stavove.*“
- Samohrani otac B: „*Ravnoteža.*“
- Samohrani otac C: „*Kako bi oni rekli – liberalan.*“
15. Na koji način postižete disciplinu u odgoju te postavljate pravila?

- Samohrani otac A: „*Usmjeravam ih da krenu u pravom smjeru.*“
- Samohrani otac B: „*Moj primjer života i odgovornosti, jasan stav.*“
- Samohrani otac C: „*Razgovorom, argumentima.*“
16. Imate li dovoljno vremena za igru/razgovor/druženje s djetetom? Ako nemate, što mislite zbog čega je tako?
- Samohrani otac A: „*Nemam dovoljno vremena zbog svih obaveza koje nam život priuštuje. Ali, nastojim ih uskladiti i odvojiti jedan trenutak u tjednu za to.*“
- Samohrani otac B: „*Kako kad. Ovisno o poslu, ali sve je moguće.*“
- Samohrani otac C: „*Pa sad ih to više ne interesira.*“
17. Kako provodite slobodno vrijeme sa svojim djetetom?
- Samohrani otac A: „*U druženju, razgovorima, gledanju dobrog filma.*“
- Samohrani otac B: „*Ručak, večera, film, na poljoprivrednom gospodarstvu...*“
- Samohrani otac C: „*Izleti, razgovori, obavezni zajednički ručkovi vikendom...*“
18. Procijenite Vašu uključenost u život djeteta u odnosu na uključenost očeva iz dvoroditeljskim obitelji.
- Samohrani otac A: „*Uključenost u život svoje djece je povećana.*“
- Samohrani otac B: „*To ovisi o pojedincima.*“
- Samohrani otac C: „*Moram biti i Tata i Mama.*“
19. U čemu se razlikuju samohrani očevi u odnosu na one iz dvoroditeljskim obitelji, a u čemu su slični? Smatrate li da Vaš status ima nekih prednosti u odnosu na roditeljske sposobnosti očeva iz dvoroditeljskih obitelji?
- Samohrani otac A: „*Razlikuju se u tome jer imaju veću odgovornost prema svojoj djeci.*“
- Samohrani otac B: „*Puno više obaveza, specifičan odnos s kćerkom, razvijanje domaćinskih sposobnosti...*“
- Samohrani otac C: „*Više sam uključen u njihove živote.*“
20. Kako biste procijenili uvjete za odrastanje Vašeg djeteta u odnosu na djecu iz dvoroditeljskih obitelji? U čemu su bolji, a što im predstavlja izazov?
- Samohrani otac A: -
- Samohrani otac B: „*To je specifičnost svake obitelji zasebno. Cijela obitelj ne garantira bolje uvjete samo zbog toga.*“
- Samohrani otac C: „*Samo su morali prije odrasti, ne svojom voljom.*“
21. Kako se nosite s novim životnim situacijama kroz koje Vaša djeca prolaze (pubertet, prve ljubavi, prva mjesečnica...?)

Samohrani otac A: „*Kao i svaki roditelj brinem se za budućnost svoje djece.*“

Samohrani otac B: „*Bilo je borbeno i glasnijih tonova, suza, ali sve je super prošlo.*“

Samohrani otac C: „*Slalom.*“

22. Smatrate li da svom djetetu pružate kvalitetnu njegu, obrazovanje, odgoj?

Samohrani otac A: „*Da, smatram jer je to jako bitno za njih i njihove živote.*“

Samohrani otac B: „*Sin je diplomirao, a kćer je na četvrtoj godini fakulteta, to je odgovor.*“

Samohrani otac C: „*Naravno, ali uvijek može bolje.*“

23. Smatrate li da možete pridonijeti uspjehu vašeg djeteta jednako kao samohrane majke, ali i kao oba roditelja?

Samohrani otac A: „*Mogu pridonijeti, ali puno je teže.*“

Samohrani otac B: „*Da.*“

Samohrani otac C: „*Ne pokušavam nikada zamijeniti drugog roditelja.*“

24. Smatrate li da društvo nije dovoljno upoznato s problemima/nedoumicama s kojima se susreću samohrani očevi?

Samohrani otac A: „*Da, smatram da nisu dovoljno upućeni u takvu situaciju te smatram da bi se znatno više trebali informirati o tome.*“

Samohrani otac B: „*Da.*“

Samohrani otac C: „*Sigurno nije, ali taj put smo samo izabrali.*“

25. Imate li kakvu poruku za sve buduće ili novopečene samohrane očeve?

Samohrani otac A: „*Što više provodite vremena sa svojom djecom i uživajte u svakom provedenom trenutku s njima.*“

Samohrani otac B: „*Samo hrabro, oni nas trebaju.*“

Samohrani otac C: „*Budite roditelj i puno strpljenja sa sustavom.*“

Samohrani očevi koji su sudjelovali u intervjuu svoju očinsku ulogu opisuju kao tešku i kako često moraju biti „i mama i tata“. Svjesni su veće odgovornosti, više obaveza, izgradnji različitih odnosa za razliku od dvoroditeljskih obitelji. Kao najveći problem navode sustav koji ne pruža dostatnu podršku. Ipak, uvijek pronalaze dovoljno vremena za druženje sa svojom djecom te nastoje biti uključeni u njihov život, ali i stvoriti emocionalnu povezanost. Razgovorom i vlastitim

primjerom očevi vode svoju djecu kroz put koji ona nisu sama odabrala, ali vjeruju da u tome uspijevaju.

7. PODRŠKA SAMOHRANIM OČEVIMA U HRVATSKOJ I U SVIJETU

Svakom je roditelju potrebna podrška bez obzira na njegov roditeljski "staž", broj djece, uključenost partnera ili iskustvo. Prema Konvenciji UN-a o pravima djeteta, svako dijete ima pravo da njegov roditelj dobije odgovarajuću podršku i pomoć društva u ispunjavanju svojih roditeljskih odgovornosti. Pećnik, Starc (2010., prema Sandbeak, 2007.) zaključuju kako je najvažniji zadatak društva osigurati podršku roditeljima kako bi osnažili obitelj za ispunjavanje njezine temeljne zadaće, a to je podizanje djece i omogućavanje roditeljima da pruže primjerenu roditeljsku skrb svojoj djeci.

Prema već spomenutom istraživanju Raboteg-Šarić, Pećnik (2002.) samohrani roditelji navode neke od izvora najveće, ali i najmanje podrške koje dobivaju. Tako najveću podršku i razumijevanje dobivaju od vlastite obitelji i svoje djece, ali i od prijatelja i kolega s posla. Oblici podrške koju dobivaju od obitelji i bliskih osoba dolaze u vidu čuvanje djece, razgovor, utjeha i savjeti. S druge strane, najmanju količinu podrške samohrani roditelji dobivaju od drugog roditelja i njegove obitelji, te institucija kao što su Crkva ili centar za socijalnu skrb.

7.1. Podrška samohranim očevima u Hrvatskoj

U Hrvatskoj je donedavno postojala udruga samohranih očeva "Pateros" koja se spominje u nekolicini novinskih članaka. Osnivač ove udruge odlučio je stati na kraj diskriminaciji samohranih očeva koju je osjetio na vlastitoj koži kao samohrani otac. Tražeći savjete od institucija susretao se s nizom prepreka te donio odluku o osnivanju udruge kako bi ostalim samohranim očevima donekle olakšao i pojednostavio ono kroz što je sam trebao prolaziti. Osim problematikom samohranih roditelja udruga "Pateros" bavila se i ostalim problemima koji proizlaze iz samohranog očinstva. U jednom novinskom članku⁴, osnivač udruge požalio se na savjet koji je dobio od nadležne institucije, a to je da dijete preda u dom 'dok ne stane

⁴ <https://www.labin.com/lcplus/samohrani-ocevi-su-diskriminirani-zbog-ucestalog-zenskog-sovinizma-2503>

na noge'. Iznosi i tužnu činjenicu da većina samohranih očeva u Hrvatskoj skrbništvo nad djetetom dobiva jer se majke nisu htjele skrbiti o djetetu. Ipak, intervju završava u pozitivnom tonu te rješenje pronalazi u edukaciji i senzibiliziranju društva, ali i upornom radu udruga, ali i medija koji bi trebali utjecati na institucije kako bi se ostvarila temeljna prava roditelja, ali i djeteta. Nažalost internetska stranica udruge "Pateros" više ne postoji.

Godine 2007. osnovana je i "Udruga za zaštitu prava muškaraca i djece u obitelji te pomoć samohranim očevima Dudeki". Cilj udruge je promicanje, unapređenje i zaštita prava muškaraca i djece. Jedan od važnijih dijelova rada udruge odnosi se na promicanje ravnopravnog postupanja prema osobama obaju spolova u skladu s Obiteljskim zakonom te pružanje potpore muškarcima u aktivnom sudjelovanju u odgoju djeteta. Internetski izvor⁵ navodi da udruga pruža savjetodavnu, ali i pravnu pomoć svim očevima. Ipak, internetska stranica udruge više ne postoji te nije moguće saznati djeluje li udruga i danas.

Vrijedno je imati na umu kako postoje nastojanja samohranih očeva da ih se čuje i primijeti, da se njihova prava poštuju jednako kao i prava samohranih majki. Stoga je potrebno naglasiti da u Hrvatskoj danas djeluju tri udruge za podršku samohranih roditelja. "Hrvatska udruga za ravnopravno roditeljstvo" udruga je koja za cilj ima promicanje ravnopravnog roditeljstva, zaštitu prava djeteta na cjelovitu obitelj bez obzira žive li roditelji zajedno ili ne. Udruga se aktivno zalaže za prestanak diskriminacije samohranih očeva u centrima za socijalnu skrb i na sudovima. Također zalaže se i za definiranje kriterija na temelju kojih se određuje koji je roditelj podobniji da mu se dijete povjeri na zajednički život. "Udruga za unapređenje kvalitete življenja LET" bavi se među ostalim (ovisnosti, HIV, organiziranje radionica, projekata i programa) i pružanju podrške i savjeta samohranim roditeljima. Pružaju savjetovanje socijalnog radnika i pravnika, organiziraju besplatne radionice, provode projekt KALEIDOSKOP koji nastoje unaprijediti prava djece u različitim obiteljima.

⁵ http://tata-mata.org/u_dudeki.html

7.2. Podrška samohranim očevima u svijetu

Svjetske udruge i organizacije za pružanje podrške samohranim očevima ne razlikuju se po mnogočemu od hrvatskih. Uglavnom se radi o udrugama za pružanje pomoći samohranim roditeljima u okviru kojih je i podrška za samohrane očeve. Uglavnom su to udruge koje pružaju podršku očevima, bili onu u braku, rastavljeni ili samohrani. "Father Network Scotland"⁶ udruga je iz Škotske koja brojnim organizacijama nudi pomoć u pružanju podrške očevima i to putem treninga, savjetovanja, istraživanjima i oglašavanjem u medijskom prostoru. 2016. godine čak su organizirali i "Godinu očeva" kako bi proslavili važnost očinstva i uključenosti očeva u život i odgoj djeteta. Naglašavaju da podržavaju i očuhe, homoseksualne očeve, očeve posvojitelje, djedove, ali i majke. Naglasak stavljaju na potrebe djeteta, a ne toliko prava očeva. Veliku podršku pružaju i samohranim očevima. Uočili su jednak problem kao i u Hrvatskoj, samohrani očevi izoliraniji su od samohranih majki te imaju manje samopouzdanja u roditeljskoj ulozi. Udruga nastoji potaknuti samohrane očeve da se sa svojom djecom uključuju u raznovrsne aktivnosti, upoznaju druge samohrane očeve, dijele iskustva te osnaže u svojoj roditeljskoj ulozi.

"Single Parents Association of Uganda" (SPAU)⁷ nastoji postići i osigurati jednake uvjete i prilike za samohrane majke i očeve. Najvažniji cilj im je smanjiti nestašicu i siromaštvo samohranih roditelja u Ugandi te stvoriti društvo koje prepoznaje, cijeni i prihvaća samohrane roditelja. Također nastoje osnažiti marginalizirane samohrane roditelje da iskoriste sve svoje vještine i sposobnosti u brizi za svoju djecu.

"Extended Family"⁸ neprofitna je dobrotvorna ustanova u Sjedinjenim Američkim Državama koja podršku samohranim roditeljima pruža u vidu osobne pomoći, doniranja hrane, odjeće, smještaja, prijevoza, bolničkih troškova. Djeluju kao "proširena obitelj" koja samohranim roditeljima želi dati do znanja da nisu sami.

U svijetu postoje brojne udruge za podršku samohranim roditeljima, a samim time i samohranim očevima. Iako većina njih radi na potpuno drugačiji način, imaju jednu stvar zajednički - pružanje podrške samohranim majkama i očevima. Glavni

⁶ <http://www.fathersnetwork.org.uk/>

⁷ <https://www.spau.org/?action=viewPageItem&pageId=1>

⁸ <http://www.extendedfamily.org/>

cilj svih spomenutih udruga je osnažiti roditelje u novoj roditeljskoj ulozi u kojoj su se našli, pružiti im socijalnu ili pravnu pomoć ako im je potrebna, pomoći im "da stanu na noge", a sve to uz misao da je ipak dobrobit djeteta najvažnija.

8.ZAKLJUČAK

Suvremenoj obitelji svojstvena je raznolikost. Sve su prisutniji novi oblici obitelji u koje se ubraja i samohrana. Stoga se u društvu javlja transformacija obitelji kao temeljne socijalne zajednice. Promjene iziskuju prilagodbu, a upravo je ona vidljiva u obiteljskoj zajednici. Bila ona samostalno osnovana ili prilikom nesretnog slučaja, samohrana obitelj nalazi se pred brojnim izazovima. Samohrani roditelji predstavljaju posebnu i osjetljivu društvenu skupinu kojoj je potrebna stalna materijalna, psihološka i socijalna podrška. Ipak, samohrani očevi, kao manjina u zajednici samohranih roditelja nalaze se pred brojnim izazovima. Biološka, a još više društvena predodređenost za roditeljstvo nije na njihovoj strani, ali može postati ako društvo shvati njihove potrebe i pravovremeno na njih odgovori. Promjene u obiteljskoj zajednici ne rezultiraju uvijek i promjenama u stavovima društva prema obitelji. Stereotipni stavovi i predrasude ono je što nas sve obeshrabruje pa tako i samohrane očeve. Stoga se ovim istraživanjem nastojalo utvrditi postoje li društvene predrasude prema samohranim očevima za razliku od stavova prema samohranim majkama i dvoroditeljskim obiteljima. Osim toga, ispitati osobna iskustva samohranih očeva u njihovom roditeljstvu, odgoju djece, ali i vlastitom životu. Svijest ispitanika o sve većem broju samohranih očeva raste, a kada svijest društva o postojanju manjinske skupine raste, time raste i njihovo prihvaćanje skupine. Ako je društvo svjesno potreba i problema samohranih očeva, raste i empatija. Glavna hipoteza samim time je potvrđena. Sudionici istraživanja svojim odgovorima potvrdili su da ne postoje predrasude društva prema samohranom očinstvu. Osim toga, mišljenja ispitanika o samohranim očevima ne razlikuju se značajno s obzirom na spol, bračni status, roditeljski status ili obrazovanja. Ispitanici svih društvenih skupina uglavnom se slažu da su samohrani očevi jednako kompetentni u svom odgoju kao samohrane majke. Ipak, ovo istraživanje ima i neke nedostatke kao što su prigodan uzorak, velika razlika u zastupljenosti spolova, ali i nedovoljno samohranih očeva koji su sudjelovali u intervjuu.

Potrebno je kreirati okolinu poticajnu za samohrane očeve. Neovisno tome jesu li to grupe podrške, organizacije ili udruge. One bi koristile, ne samo samohranim očevima, već i cjelokupnoj društvenoj zajednici kao poticaj na prihvaćanje samohranih očeva, pružanje nužne psihološke, emocionalne, financijske i pravne

pomoći, ali i primjer drugima kako pristupiti samohranim očevima i njihovoj situaciji. Situacije s kojima se samohrani očeви susreću nisu u mnogočemu različite od onih s kojima se susreću roditelji iz dvoroditeljskih obitelji, možda ih je samo malo više i oduzimaju im više vremena. Na kraju krajeva, ljubav i podrška koju pružaju svojoj djeci zasigurno je višestruka.

LITERATURA

Atkinson, M.P., Blackwelder, S.P. (1993). Fathering in the 20th Century. *Journal of Marriage and Family*, Vol. 55, No.4, 975-986

Burić, H. (2004). Sudjelovanje očeva/ muškaraca u odgoju djeteta. Uloga očeva i muških odgojitelja u odgoju djece, *Dijete, vrtić, obitelj*, 35-36

Burić, H. (2007). Jednoroditeljske obitelji. *Dijete, vrtić, obitelj*, No. 50, 33-35

Čudina-Obradović, M., Obradović, J. (2006). Psihologija braka i obitelji. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga

Dufur, M.J., Howell, N.C. i sur. (2010). Sex Differences in Parenting Behaviors in Single-Mother and Single-Father Households. *Journal of Marriage and Family*, No.72, 1092-1106

Fišer, S. i autori: 'ZA' i 'O' jednoroditeljskim obiteljima, Zagreb: Udruga za unapređenje kvalitete življenja LET, 2006.

Gordana Buljan-Flander, Ana Karlović, 2004, „*Odgajam li dobro svoje dijete ?*“ . Marko M usluge d.o.o. Zagreb

Grozđanić, S. (2000). Jednoroditeljske obitelji prema uzrocima njihova nastanka. *Ljetopis socijalnog rada*, Vol.7, No.2, 169-182

Kregar, J. (1994). Promjena u strukturi obiteljskih zajednica. *Revija socijalne politike*, Vol.1, No.3, 211-224

Maleš, D. (1995) Usporedba stavova roditelja iz potpunih obitelji i obitelji s jednim roditeljem prema poželjnosti osobina za dječake i djevojčice. Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja, 18-19, 4-5, 517-538.

Moja jednoroditeljska obitelj, Zagreb: Udruga za unapređenje kvalitete življenja LET, 2014.

Mrnjavac, E., (2014). Utjecaj jednoroditeljske obitelji na emocionalne i ponašajne probleme djece predškolske dobi. *Školski vjesnik: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, Vol.63, No.3, 433-453.

Pećnik, N., Starc, B. Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece. Ured UNICEF-a za Hrvatsku, Zagreb, 2010.

Pećnik, N., Raboteg-Šarić, Z. (2005). Neformalna i formalna podrška jednoroditeljskim i dvoroditeljskim obiteljima. *Revija za socijalnu politiku*, Vol.12, No.1, 1-21.

Pećnik, N., Raboteg-Šarić, Z. (2009). Stavovi o samohranom roditeljstvu. *Revija za socijalnu politiku*, 17, 5-25.

Radna uloga jednoroditeljskih obitelji, Zagreb: Udruga za unapređenje življenja LET. 2007.

Risman, J.B. (1986). Can Man "Mother"? Life as a Single Father. *Family Relations*, Vol.35, No.1, 95-102

Zalter, U. (2014). How to Deal With Moral Tales: Constructions and Strategies od Single-Parent Families. *Journal of Marriage and Family*, No. 76, 604-619

Internetski izvori

<http://pravo.roda.hr/prava-roditelja-i-djece/roditeljska-prava/ocevi-kao-nositelji-jednoroditeljskih-obilji.html>

<http://pravo.roda.hr/prava-roditelja-i-djece/roditeljska-prava/prava-samohranih-roditelja.html>

<http://www.udruga-let.hr/>

Končar, A.: Osniva se mreža udruga samohranih roditelja, *Vjesnik*. 19. studeni 2007.; 13.

Pandža, G. NOMAH: Zaštitimo očeve Hrvatske, *Vjesnik*. 15. siječanj 2000.; <http://samohrani.com/>

Popis stanovništva iz 2001. godine. Obitelj prema tipu i broju članova.

Popis stanovništva 2011. godine. Obitelji prema tipu i broju članova.

<https://www.labin.com/lcplus/samohrani-ocevi-su-diskriminirani-zbog-ucestalog-zenskog-sovinizma-2503>

http://tata-mata.org/u_dudeki.html

<http://www.fathersnetwork.org.uk/>

<https://www.spau.org/>

<http://www.extendedfamily.org/>

PRILOZI

Pitanja za intervju sa samohranim očevima.

Jeste li u samim početcima samohranog očinstva imali potporu okoline? Ako je ste, od koga?
Možete li se osloniti na nekoga kada Vam zatreba pomoć?
Jeste li uključeni u neku udrugu samohranih roditelja ili samohranih očeva?
Tražite li savjete o roditeljstvu od stručnjaka, obitelji, prijatelja...?
Na koji način ste objasnili/ćete objasniti svom djetetu Vašu obiteljsku situaciju?
Je li samohrano očinstvo teže no što ste očekivali?
Možete li balansirati između poslovnog/partnerskog/prijateljskog života i potreba djeteta?
Smatrate li da nemate dovoljno vremena za sebe?
Pokazujete li osjećaje topline i privrženosti prema svom djetetu?
Jeste li bliski i emotivno povezani sa svojim djetetom?
Njeguete li takvu povezanost?
Sudjelujete li u zajedničkim aktivnostima sa svojim djetetom?
Interesirate li se za privatni život Vašeg djeteta?
Jeste li u odgoju strogi, popustljivi ili pronalazite ravnotežu?
Na koji način postižete disciplinu u odgoju te postavljate pravila?
Imate li dovoljno vremena za igru/razgovor/druženje s djetetom? Ako nemate, što mislite zbog čega je tako?
Kako provodite slobodno vrijeme sa svojim djetetom?
Procijenite Vašu uključenost u život djeteta u odnosu na uključenost očeva iz dvoroditeljskih obitelji?
U čemu se razlikuju samohrani očevi u odnosu na očeve iz dvoroditeljskim obitelji, a po čemu su slični? Smatrate li da Vaš status ima neke prednosti u odnosu na roditeljske sposobnosti očeva iz dvoroditeljskih obitelji?
Kako biste procijenili uvjete odrastanja Vašeg djeteta u odnosu na djecu iz dvoroditeljskih obitelji? U čemu su bolji, a što im predstavlja izazov?
Kako se nosite s novim životnim situacijama kroz koje Vaše dijete prolazi (pubertet, prve ljubavi, prva mjesečnica...)?
Smatrate li da svom djetetu pružate kvalitetnu njegu, obrazovanje, odgoj?
Smatrate li da možete pridonijeti uspjehu Vašeg djeteta jednako kao samohrane majke, ali i kao oba roditelja?
Smatrate li da društvo nije dovoljno upoznato s problemima/nedoumicama s kojima se susreću samohrani očevi?
Imate li kakvu poruku za sve buduće ili novopečene samohrane očeve?

Izjava o samostalnoj izradi rada

IZJAVA

Pod punom moralnom odgovornošću izjavljujem da sam ja, Dora Nemanić, diplomski rad izradila samostalno, koristeći se vlastitim znanjem, navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo sumentorice dr.sc. Adrijane Višnjić Jevtić.